

att kommittén också bör framlägga förslag till åtgärder som underlättar för den enskilde att — i samband med en avtrappning av yrkesverksamheten — välja en successiv övergång till pensioneringen, samt

att reformerna inte bör begränsas till sänkning av pensionsåldern och annan förbättring för nytillträdande pensionärer utan också bör innefatta bättre förmåner för dem som redan är pensionärer.

Stockholm den 23 januari 1970

Sven Gustafson (fp)
i Göteborg

Cecilia Nettelbrandt (fp)

Sven Antby (fp)

Elias Jönsson (fp)
i Ingemarsgården

Thorvald Källstad (fp)

Ingemar Mundebo (fp)

Bertil Ohlin (fp)

Daniel Wiklund (fp)
i Stockholm

Sven Wedén (fp)

Nr 346

Av herr **Hermansson m. fl.**, om slopande av förbudet att inställa arbete under avtalstid.

(Lika lydande med motion nr 322 i Första kammaren)

Kollektivavtalslagen stiftades 1928 med det klart utsagda syftet att förhindra strejker. Den genomdrevs av en borgerlig riksdagsmajoritet mot den samlade arbetarrörelsen.

Kollektivavtalslagens § 4 lyder:

Arbetsgivare eller arbetare, som äro bundna av kollektivavtal, må under den tid avtalet är gällande icke vidtaga arbetsinställelse (lockout eller strejk), blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig stridsåtgärd:

1. på grund av tvist om avtalets giltighet, bestånd eller rätta innebörd eller på grund av tvist, huruvida visst förfarande strider mot avtalet eller mot vad i denna lag stadgas;

2. för att åstadkomma ändring i avtalet;

3. för att genomföra bestämmelse, avsedd att träda i tillämpning efter det avtalet utlupit; eller

4. för att bispringa annan i fall, då denne icke själv äger vidtaga stridsåtgärd.

Är förening eller medlem däri bunden av kollektivavtal, må föreningen ej anordna eller eljest föranleda stridsåtgärd, som enligt första stycket icke är lovlig, ej heller genom lämnande av understöd eller på annat sätt medverka vid olovlig stridsåtgärd, som medlem vidtagit. Förening, som själv är bunden av kollektivavtal, vare jämväl pliktig att söka hindra sina medlemmar att vidtaga olovlig stridsåtgärd eller att, om sådan redan vidtagits, söka för-
må dem att häva den.

Vad i denna paragraf stadgas skall gälla, ändå att avtalet innehåller bestämmelse, som strider häremot. Har i kollektivavtal upptagits föreskrift om längre gående förpliktelse, lände den till efterrättelse.

De inledande orden »arbetsgivare eller arbetare» ger sken av att det handlar om en lag avsedd att bestraffa överträdelser från båda berörda parter. Det är sådana försök att ställa lagen över klassintressena som Anatole France gisslade i satsen att »lagen i sitt upphöjda majestät förbjuder såväl den rike som den fattige att tigga, att stjäla och sova under broarna».

Kollektivavtalslagen är riktad mot arbetarna. Vid lagens tillkomst uttalade en enhällig arbetarpress att syftet var att förlama de fackliga organisationernas aktionskraft. Arbetarna underströk denna mening med en allmän proteststrejk och massdemonstrationer.

Vid riksdagens behandling av lagförslaget 1928 citerade Helmer Molander Mirabeau och Adolf Hedin: »I som stiften denna lag, vi svära att aldrig lyda den.» Arthur Engberg yttrade: »Jag är övertygad om att därest denna lag genomföres skall striden inte vara slut utan först då skall den börja på allvar.» LO-ordföranden Arvid Thorberg betecknade lagen som en slavlag.

Under de fyra årtionden som lagen varit i kraft har grupper av arbetare oräkneliga gånger tvingats bryta mot densamma. I den undersökning som Abrahamsson och Korpi gjort av de s. k. vilda strejkerna inom Metalls avtalsområde redovisas för åren 1949—1967 282 registrerade arbetsnedläggelser. Då endast en del av strejkerna rapporterades till huvudorganisationerna beräknar Korpi det verkliga antalet arbetsnedläggelser till ungefär 700. Årskiftet 1969—1970 kännetecknas av flera arbetargrupperns öppna revolt mot dålig betalning, hälsovådliga arbetsförhållanden, omänsklig arbetstakt och förnedrande övervakning. Till försvar för sin levnadsstandard och sitt människovärde har de tillgripit det effektivaste vapen arbetarklassen förfogar över — strejken. Åtgärderna har lett till påtagliga resultat för arbetarna.

Kollektivavtalslagens § 4, som förbjuder strejker under avtalstiden och dessutom förbjuder arbetare, anställda hos andra arbetsgivare, att »bispringa» strejkande, är en utmanande och förnedrande paragraf. Förnedrande, därför att den med lagens hjälp tvingar en fackföreningsstyrelse, vald av medlemmarna, att under domstolshot uppträda som strejkbrytare, då samma medlemmar enhälligt beslutat att gå i strejk. Arbetarna kan inte reagera med sitt avgörande vapen, strejken, mot förhållanden, som inte kan

förutses i avtalet (exempelvis försämrat arbetarskydd eller en hård rationalisering), hur omänskliga dessa förhållanden än är.

Från arbetarnas lokala synpunkt kompliceras förhållandet ytterligare av att de flesta avtal slutes centralt, avtal präglade av det motstånd arbetsgivarna kunnat bjuda i kraft av sin övermakt som ägare och ledare av företagen. Därefter inträder fredsplikt. När det kommer till lokala förhandlingar kan de lokala arbetsgivarna rida på denna fredsplikt. Om arbetarna går i strejk, förklaras denna lagstridig.

Sammanfattningsvis kan sägas att kollektivavtalslagen är en tvångströja för fackföreningsrörelsen och en stödjepunkt för arbetsgivarna i deras strävan att ge sken av att utsugning och övermakt har rättslig grund.

Arbetsdomstolen — som inrättades i samband med kollektivavtalslagens tillkomst — är hänvisad att döma utifrån det arbetsgivarnas envälde som kommer till uttryck i § 32 i Svenska arbetsgivareföreningens stadgar och i kollektivavtalslagen. I domstolen har utvecklats ett regelsystem som konserverat de förhållanden som rådde på svensk arbetsmarknad år 1928 och det tänkesätt i fråga om arbetarens lydnad gentemot arbetsgivaren som vid det tillfället endast den organiserade arbetarrörelsen reagerade emot.

I dag omfattar även andra befolkningsgrupper de meningar som arbetarrörelsen för fyrtio år sedan ensam företrädde. Ett förbud mot § 32 och en omarbetning av lagen om kollektivavtal måste följas av en översyn och revidering av lagen om arbetsdomstol.

Mot bakgrunden av dessa realiteter måste det betraktas som en utmaning mot vårt lands arbetarklass att bibehålla en sådan lagstiftning.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi,

att riksdagen beslutar

att i skrivelse till regeringen hemställa om en omarbetning av lagen om kollektivavtal av den 22 juni 1928 i syfte att i första hand ur nämnda lag avlägsna § 4 gällande förbud mot att under avtalstid tillgripa arbetsinställelse; samt

att i samband med kollektivavtalslagens omarbetning en översyn och revidering företas av lagen om arbetsdomstol.

Stockholm i januari 1970

C. H. Hermansson (vpk) Gunvor Ryding (vpk) Eivor Marklund (vpk)
